

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

**Аналітико-прогнозне і обліково-правове
забезпечення управління підприємствами
аграрного бізнесу**

*Збірник тез Всеукраїнського вебінару
присвяченого 70-річчю Економічного факультету
26 березня 2021 року*

Київ – 2021

УДК 657.1: 334.7: 338.43

Аналітико-прогнозне і обліково-правове забезпечення управління підприємствами аграрного бізнесу: збірник тез доповідей всеукр. вебінару (26 березня 2021 р.). К.: НУБіП України, 2021. 66 с.

Рекомендовано до друку кафедрою статистики та економічного аналізу НУБіП України (протокол № 9 від 9 березня 2021 р.)

Відповідальна за випуск канд. екон. наук, доц. Богданюк О.В.

Збірник містить матеріали Всеукраїнського вебінару «**Аналітико-прогнозне і обліково-правове забезпечення управління підприємствами аграрного бізнесу**» з актуальних питань і основних напрямків розвитку аналізу й прогнозування, бухгалтерського обліку, права в сучасних умовах управління підприємствами аграрного бізнесу.

Відповідальність за зміст і достовірність тез доповідей несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

© Колектив авторів, 2021
© НУБіП України, 2021

УДК 657.1: 334.7

Богданюк О.В.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

АНАЛІТИКО-ПРОГНОЗНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ

Зміна парадигми управління сучасними підприємствами аграрного бізнесу зумовлена об'єктивними ринковими процесами, змінами форм власності та господарювання, жорсткими умовами бізнес-середовища. Водночас, процес управління ускладнюється часто неконтрольованими умовами зовнішнього середовища, в якому функціонують аграрні підприємства.

У XVI виданні Глобального звіту про ризики, Всесвітнього економічного форуму [1], аналізуються глобальні ризики зовнішнього середовища, які мають вагомий вплив на економіку країн. Зокрема розглядається: здоров'я людини та вплив COVID -19, зростання безробіття, розширення цифрових розривів, розчарування молоді та геополітичну фрагментацію. Деградація навколишнього середовища, як і раніше, є екзистенційною загрозою для людства - ризикує перетнутися з переломами в суспільному середовищі, що матиме серйозні наслідки. Проблеми глобальних ризиків посилюються надзвичайною вразливістю сільського господарства до зміни клімату. Негативні наслідки зміни клімату вже відчуються у вигляді підвищення температури, мінливості погоди, зміщення меж агроєкосистеми, а також більш частих екстремальних погодних явищ.

Для підприємств аграрного бізнесу зміна клімату впливає на зниження врожайності сільськогосподарських культур та поживну якість основних

зернових культур, що призводить і до зниження продуктивності тварин. Для підтримки поточної врожайності та досягнення збільшення виробництва та якості продуктів харчування в аграрному виробництві, необхідні будуть значні інвестиції. Відповідно, керівникам аграрних підприємств потрібно швидко адаптовуватися та реагувати на виклики ззовні.

За даними Міжнародного валютного фонду, світова економіка знаходиться, на сьогодні, в найглибшій кризі мирного часу, що пов'язано із впливом глобальних ризиків, зокрема пандемії COVID -19. Світовий обсяг виробництва в 2020 році скоротився на 4,4% [2]. Дані Статистики України вказують на те, що реальний валовий внутрішній продукт у 2020р. порівняно із 2019р. зменшився на 4,0%, а у сільському господарстві реальний ВВП зменшився на 11,5 % порівняно до попереднього року [3], що є результатом впливу не лише пандемії, а й несприятливих погодних умов.

У звіті ФАО за 2020 рік було виявлено, що майже 690 мільйонів людей (або 8,9 відсотка населення світу) голодують, абсолютний приріст 60 мільйонів за п'ять років. Виклик продовольчій безпеці стане складнішим, оскільки світ повинен буде виробляти приблизно на 70 % більше продовольства до 2050 року, щоб прогодувати приблизно 9 мільярдів людей [4].

Зважаючи на важливість сільськогосподарського виробництва для забезпечення продовольством населення світу та існуючі тенденції до загострення економічної кризи в світі, й в Україні зокрема, важливо виробити стратегію управління сільськогосподарським виробництвом, яка б на тактичному й стратегічному рівні, з використанням аналітичних процедур, своєчасно реагувала на можливі ризики ззовні.

Світовий економічний форум в Давосі, у відповідь на COVID-19 та інші глобальні ризики, пропонує чотири можливості управління для зміцнення загальної стійкості країн, бізнесу та міжнародної спільноти:

- 1) формулювання аналітичних рамок, які приймають цілісний і системний погляд на вплив ризиків;

- 2) інвестування у гучних «чемпіонів з ризиків» для заохочення національного лідерства та міжнародного співробітництва;
- 3) покращення комунікацій з ризиками та боротьба з дезінформацією;
- 4) вивчення нових форм державно-приватного партнерства щодо готовності до ризиків.

Коли світ все більше піддається ризику зовнішнього середовища, сучасним керівникам аграрного бізнесу необхідно швидко реагувати на їх зміни, мобілізуючи внутрішні ресурси для зміцнення стійкості підприємства. Саме тому, на думку автора, розробка системи оцінки ймовірносних, прогнозних загроз та можливостей ззовні у поєднанні з оцінкою внутрішніх елементів «економічного ланцюга» підприємства, дасть можливість забезпечити конкурентоспроможність аграрних підприємств в умовах впливу глобалізованого середовища та ризиків.

Список використаної літератури

1. Звіт Світового Економічного форуму 2021. URL: [Global Risks Report 2021 - Reports - World Economic Forum \(weforum.org\)](#)
2. МВФ. Світові економічні перспективи. 2019 та 2020 роки. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
3. Державна служба статистики України. URL: [Державна служба статистики України \(ukrstat.gov.ua\)](#)
4. ФАО. Ключові повідомлення. URL: [THE STATE OF FOOD SECURITY AND NUTRITION IN THE WORLD 2020 \(fao.org\)](#)

Волкова Н.А.,

к.е.н., доцент

завідувач кафедри економічного аналізу

Одеський національний економічний університет,

м. Одеса

БІЗНЕС-АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Одеський національний економічний університет ось уже сто років готує фахівців вищої ланки для підприємств України. Кафедра економічного аналізу, якій виповнюється 55 років існування, має багатий досвід в підготовці фахівців з обліку і оподаткуванню. За останні роки змінилися орієнтири в підготовці фахівців, що не могло не відіб'ється на самому понятті предмета аналізу. Для бізнес-аналізу це не тільки господарські явища і процеси на мікроекономічному рівні, їх взаємозв'язку і результати, а й вимоги власників та інших груп впливу. В силу цього виникає необхідність в розробці і нових методик для виявлення і аналізу потреб різних груп впливу, їх оцінки та ранжування, аналітичного обґрунтування параметрів і заходів їх задоволення в конкретних бізнес-структурах.

Основна мета бізнес-аналізу - орієнтація управлінського процесу на досягнення цілей, що стоять перед суб'єктом господарювання, за рахунок зміщення акценту з діагностики минулого на прогноз майбутнього, відстеження дії внутрішніх і зовнішніх факторів, інформаційної та консультативної підтримки прийняття управлінських рішень. Основні відмінні риси бізнес-аналізу пов'язані з рівнем узагальнення результатів, умовами, суб'єктами, об'єктами та призначенням дослідження.

Найбільш значущим стає прогнозний аналіз, що сприяє мобільної адаптації до зміни оточення. Він має на меті знаходження в кожному процесі або явищі господарської діяльності найбільш стійких (перспективних) елементів, здатних грати вирішальну роль в майбутньому. Цей вид аналізу спрямований на визначення факторів і ступеня їх впливу на тенденції зміни

значень показників в перспективі, дає можливість здійснювати передбачення, є природною передумовою прогнозування та подальшої розробки на базі прогнозів бізнес-плану або проекту.

Бізнес-аналіз сучасного підприємства передбачає моніторинг змін вимог стейкхолдерів, аналіз поточних бізнес-процесів і пошук шляхів їх оптимізації, пропозиція змін, пошук можливостей для більш оперативного виконання завдань. При бізнес-аналізі майбутнього на перший план виходить моделювання запланованих бізнес-процесів і вимог стейкхолдерів, а значить саме точність моделювання буде критичним фактором успішності бізнес-аналізу і бізнесу в цілому.

Більшість відомих розробок в економіки ґрунтується на використанні в основному якісного, вербально-логічного аналізу. Однак, як відомо, управляти можна лише тим, що можна виміряти. Тому вимоги стейкхолдерів повинні бути по можливості кількісно виміряні і виражені в формі відповідних показників, порівнянних з аналогічними показниками діяльності організації, заснованими на фактичних даних його обліку і звітності. Це дозволяє не тільки оцінювати ступінь задоволення вимог зацікавлених сторін, що забезпечує стійкість розвитку господарюючого суб'єкта, а й визначати масштаби проблем, що потребують вирішення. Незначні розриви між необхідним і фактичним рівнями порівнюваних показників можуть бути ліквідовані за допомогою адекватних коригувань господарських процесів.

Бізнес-аналіз вбудовується в систему управління, не замінюючи, але і не ігноруючи її, а є елементом її складової. Класичні аналітичні методи можна представити як «плоскі таблиці», які можуть дати достатньо повну картину діяльності бізнесу, але при цьому їх необхідно доповнити «глибиною», ввести нові дані - саме тут логічно ввести в рівняння стейкхолдерів, вимоги яких формують більш повну структуру бізнесу. Бізнес-аналіз є наступним етапом еволюції економічного аналізу, переходом від «плоских таблиць» до комплексної системи підтримки бізнесу.

Воляк Л.Р.*к.е.н., доцент кафедри статистики та економічного аналізу НУБіП України*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНИХ РОЗРАХУНКІВ

Стрімкі перетворення глобального інформаційного простору, які становлять основу «цифрової економіки» відбуваються на засадах діджиталізації, яка передбачає докорінну зміну структури організації, бізнес-процесів та підходів до управління. В зв'язку з цим важлива роль відводиться якості і швидкості інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємствами.

Експерти Світового банку відмічають, що цифровізація економіки не лише стимулює економічне зростання, але й суттєво прискорює його темпи, а цифрова економіка вважається новою парадигмою прискореного економічного розвитку, що базується на обміні даними в режимі реального часу [2].

Агросектор відноситься до галузей, які активно впроваджують елементи діджиталізації. Керівники агрохолдингів організовують роботу на основі новітніх технологій, що дозволяють дистанційно вимірювати стан ґрунту, покращувати управління водними ресурсами, відстежувати врожай і всі процеси виробництва за допомогою телефонів, планшетів, польових датчиків, квадрокоптерів і безпілотних супутників [3].

Важливим питання при цьому залишається забезпечення аналітичної служби правдивою інформацією, так як від цього залежить достовірність розрахунків. Оскільки при аналізі результатів діяльності аналітиками використовується інформація зведеного характеру, то дотримання основних вимог відображення в обліку первинної інформації є дуже важливим етапом організації обліку на підприємстві. До необхідних змін облікової системи можна віднести розширення використання хмарних сервісів та систем взаємодії між

об'єктами обліку, розміщення облікових сервісів на одній платформі, розвиток використання чат-ботів для інтерактивного спілкування з користувачами (постачальниками, підрядниками, працівниками тощо) на основі розроблених алгоритмів тощо.

Також на новий рівень виходить сама робота з даними. Раніше накопичувалася інформація за минулі періоди, яка потім аналізувалася, здійснювалося прогнозування та на підставі цього приймалися певні управлінські рішення. В умовах діджиталізації робота з даними, це вже не просто аналіз великих масивів даних, а *deep machine learning* - використання штучного інтелекту, яке дозволяє приймати рішення в ситуації з неповною і несиметричною інформацією.

Фоміна О.В. робить акцент на необхідності розробки нового комплексного підходу до аналізу й оцінювання результатів діяльності. Наразі це є об'єктивною передумовою переходу в інформаційному забезпеченні підприємств від традиційних систем фінансової та управлінської звітності до збалансованих моделей оцінювання діяльності [8].

В своїх дослідженнях науковці Куцик П.О., Скоп Х.І. стверджують, що успішна діяльність сучасних підприємств залежить від налагодженості та раціоналізації роботи інформаційних систем, які відповідають за формування обліково-аналітичної бази даних [6]. Найбільш ефективні інформаційні системи підприємств, які націлені на впорядкування та оптимізацію інформаційного масиву в межах виробництва (система ERP), реалізації (система CRM) та прийняття рішень (система «BI» - від англ. Business Intelligence) (табл. 1)

Дані системи є самостійними видами інформаційних сервісів, однак кожна з них може містити в собі окремі ознаки іншої системи. Найбільш поширеними в Україні є система планування ресурсів підприємства (ERP) та система управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM).

Таблиця 1

Інформаційні системи аналітичної обробки даних підприємств

№ п/п	Назва системи	Загальна характеристика
1.	Система планування ресурсів підприємства ERP (Enterprise Resource Planning)	Дозволяє автоматизовано накопичувати інформацію про усі ключові процеси діяльності підприємства (виробництво, збут тощо), забезпечує створення консолідованої інфраструктури електронного обміну даними.
2.	Система управління взаємовідносинами з клієнтами CRM (Customer Relationship Management)	Накопичення інформації про клієнтів підприємства та аналіз форм взаємозв'язку з ним для максимізації прибутку.
3.	Система зберігання інформації і методів її аналітичної обробки BI (Business Intelligence)	Інтегрований набір засобів обробки та візуалізації інформації для цілей стратегічного аналізу діяльності підприємства на основі поточних даних.
4.	Система програмного забезпечення для управління корпоративним контентом ECM (Enterprise content management)	Програмне забезпечення для управління корпоративним контентом – електронний документообіг для підтримки життєдіяльності підприємства
5.	Системи платіжних сервісів (RP)	Програмне забезпечення платіжних сервісів банківських та небанківських установ для обробки великого числа платежів.

Систематизовано на основі [1, 4, 7]

Фахівці зазначають, що в середньостроковій перспективі найбільшою популярністю будуть користуватися аналітичні додатки та інструменти інтеграції даних. Прогнозується зростання популярності рішень з відкритим кодом та посилення візуального представлення інформації в аналітичних системах [5].

Отже, цифровізація економіки вимагає діджиталізації усіх господарських процесів підприємства, в тому числі і обліково-аналітичної системи. Це дасть змогу прискорити процеси вимірювання, реєстрації, документування, відображення, перетворення, зберігання даних та здійснювати їх поглиблений аналіз.

Список використаних джерел

1. ERP-системы (мировой рынок). URL: <http://www.tadviser.ru/index.php/>
2. World Development Report 2016: Digital Dividends / A World Bank Group Flagship Report. Washington. 2016. – URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23347/210671RuSum.pdf?sequence=16>.
3. Жосан Г. СТАН РОЗВИТКУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ. Економічний аналіз. 2020. С. 44–52.
4. Клімова О.І. Сучасні підходи до управління бізнес-процесами на підприємстві на основі CRM системи. Економіка та управління підприємствами. 2017. Вип. 2. С. 78-83.
5. Кулага І. В., Ткаченко О. В. Сучасні тренди та перспективи розвитку бізнес-аналітики. 2019. URL: <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net>
6. Куцик П.О., Скоп Х. І. Сучасні системи управління нематеріальними активами підприємства Облік і фінанси. 2016. Вип. 2. С. 156-162.
7. Павликівська О. І., Марушак Л.І., Кіляр О. Р. Діджиталізація обліку: тренди чи перспективи розвитку? Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства». 2019. URL: <https://oaz.conf.lviv.ua/wp-content/uploads/2019/10/Thesis-Conf-4MOAZSMP-2019.pdf>.
8. Фоміна О.В. Управлінський облік доходів підприємств торгівлі: процесний підхід Вісник ЖДТУ. 2016. Вип. 1. С. 32–38.

УДК 657.1

Дудка У. Т.

кандидатка педагогічних наук, викладачка вищої категорії,

викладачка спеціальних економічних дисциплін

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

м. Бережани

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові результати є фундаментальними для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності підприємств у ринковій економіці. Тому їх виявлення, інтерпретація змісту основних факторів та компонентів є одним із основних завдань бухгалтерського обліку та аналізу підприємницької діяльності. Специфікація бухгалтерської та аналітичної інформації залежить від вимог керівництва підприємства з метою прийняття обґрунтованих тактичних та стратегічних управлінських рішень.

Питання формування обліково-аналітичного забезпечення, трактування його сутності та визначення основних складових є досить актуальним в сучасній науці та висвітлюється в працях багатьох науковців, серед яких М. М. Матієшин, С. П. Барановська [1], Н. С. Панасенко [5], та інші.

Обліково-аналітичне забезпечення як компонент управління фінансовими результатами підприємства, дає змогу розв'язувати функціональні задачі управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про господарські процеси та зв'язки із зовнішнім середовищем [3].

Система обліково-аналітичного забезпечення є складовою загальної системи управління. Її суть полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, виконання оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності цього процесу і використанні його результатів для формування рекомендацій для прийняття управлінських рішень, переконана

Барановська С. П. [1, с. 9]. Обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як комплексну систему обліку, аналізу та аудиту, взаємодіючу через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами [5, с. 855].

Рис. 1. Складові обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства [2]

Ефективна система обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства складається з наступних елементів: повне і своєчасне відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, які пов'язанні з формуванням доходів, витрат та результатів діяльності підприємства; обґрунтування системи аналітичних показників для оцінки ефективності процесів формування, розподілу та використання прибутку; провадження моніторингу фінансового стану підприємства; визначення порядку генерування необхідних для управління прибутком підприємства облікових даних та методики їх наступної трансформації в аналітичну інформацію;

розробка та впровадження заходів, спрямованих на підвищення рівня рентабельності підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах, а також порядку здійснення контролю за їх виконанням [4].

Бухгалтерські та аналітичні дані про фінансові результати діяльності підприємств можуть бути використані при прогнозуванні та плануванні їх розвитку в майбутньому. Вони є основою для тактичних та стратегічних управлінських рішень з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкової конкуренції.

Список використаної літератури

1. Барановська С. П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід'ємна складова управління підприємством. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2012. № 722 : «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». С. 8–11.

2. Баришевська І.В., Погуляй Н.П. Методологія формування та облік фінансових результатів сільськогосподарських підприємств. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 13. С. 564–566.

3. Кучеркова С.О. Покращення інформаційного забезпечення визначення фінансових результатів і відображення їх у звітності : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки». Луцьк: ЛНТУ. 2016. 323 с.

4. Куць Т.В., Новак Ю.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції: збірник тез доповідей всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 10 жовтня 2019 р. Київ: НУБіП України. 2019. с. 273.

5. Панасенко Н. С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 854 –859

УДК: 338.43

Куць О. І.

кандидат економічних наук,

Куць Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНИХ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВИХ ЛАНЦЮГІВ

Дослідження теоретичних та практичних розробок іноземних та вітчизняних фахівців дозволили встановити, що трактування категорії конкурентоспроможності підприємств аграрного бізнесу різні. На нашу думку, конкурентоспроможність сучасних аграрних підприємств є результатом поєднання можливості ефективного використання його ресурсного потенціалу та спроможністю вчасно реагувати на зміни ринку та зовнішнього середовища.

Світова тенденція забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств опирається на інтенсифікацію виробництва, підвищення якості продукції та оптимізацію витрат впродовж виробничо-збутових ланцюгів.

Підвищення якості продукції аграрного виробництва – це пріоритетний напрям забезпечення конкурентоспроможності, який гарантує довготривалі переваги товаровиробнику в конкурентній боротьбі і є основним критерієм для споживача. Значення якісного чинника конкурентоспроможності зростає у зв'язку з розширенням сфери застосування інноваційних технологій у виробництві та переробці аграрної продукції та зростанням екологічних вимог до неї.

Нарощування якісного рівня аграрної продукції передбачає удосконалення техніко-технологічного забезпечення її виробництва; застосування ресурсозберігаючих технологій вирощування, зберігання та переробки;

своєчасне проведення агротехнічних заходів; автоматизації бізнес-процесів з використанням інтернет-технологій; здійснення контролю за якістю на всіх етапах виробництва і збуту продукції.

Таким чином, нині конкурентоспроможність аграрних підприємств повинна ґрунтуватися на засадах інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, яка передбачає поєднання ефективних технічних, технологічних та бізнес рішень на основі досягнень науки та техніки на всіх рівнях виробничо-збутової діяльності. До основних напрямів інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств слід віднести: формування сприятливих умов для розроблення продуктових та технологічних інновацій за рахунок створення бізнес-інкубаторів; виділення державних грантів для ресурсозберігаючих програм та нанотехнологій, заохочування переходу на альтернативні джерела енергії; створення технологічних платформ і технопарків, побудованих на принципах поєднання передових ідей науки та бізнесу, обміну досвідом як у країні, так і на міжнародному рівні; організація єдиного центру сервісу та моніторингу обладнання та ін. Для забезпечення конкурентоспроможності необхідно надалі розвивати підприємства ринкової інфраструктури впровадженням сучасних технологій біржової торгівлі.

Подолання протиріч законодавства у сфері безпечності та якості аграрної продукції є невід'ємною складовою заходів з підвищення її конкурентоспроможності.

Важливою передумовою конкурентоспроможності залишається вдосконалення фінансово-кредитної політики галузі, враховуючи відсутність вільних фінансових ресурсів, податкове навантаження та дисбаланс цін на продукцію; необхідно забезпечити ринковий механізм ціноутворення та подолання диспаритету цін; пошук дієвих інструментів мобілізації фінансових ресурсів для розвитку; залучення коштів стратегічних інвесторів під державну гарантію для комплексного переобладнання підприємств аграрної галузі; удосконалення системи оподаткування, ін.

Розуміння конкурентних переваг аграрних підприємств на мікро- та макрорівні будуть доповнюватися у майбутньому з урахуванням наслідків пандемії Covid – 19, оскільки вже зараз на ринку динамічно створюються нові види товарів та канали реалізації з активним використанням інтернет-технологій.

Список використаної літератури

1. Ільїн В.Ю., Ільїна О.В. (2016) Конкурентоспроможність аграрних підприємств на інвестиційно-інноваційних засадах в умовах глобалізації: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2016. – 497 с.
2. Куць О.І, Куць Т.В. (2016) Забезпечення конкурентоспроможності продовольчої системи України на основі податкових механізмів. Продовольчі ресурси: зб. наук. праць // НААН України, Ін-т прод. ресурсів НААН України, 2016, №6, С.70-78
3. Сичевський М.П., Коваленко О.В., Куць О.І., Юзефович А.Е., Яценко Л.О. (2020) Інноваційна конкурентоспроможність харчової промисловості України в глобальних вимірах сучасності: концепція зростання та шляхи досягнення: монографія. К., 2020. – 138 с.

УДК 657

Лазаришина І.Д.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри статистики та економічного аналізу

НУБіП України

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

Функціонування будь-якого підприємства неможливе без висококваліфікованого головного бухгалтера. І потреба у таких фахівцях зростає, адже зростає обсяг економічної інформації, яку необхідно опрацювати, систематизувати, відобразити на відповідних рахунках бухгалтерського обліку, сформуванню фінансову і податкову звітність, провести розрахунки за податками і платежами, оплатою праці, з кредиторами і дебіторами, т.і. Водночас скорочується число абітурієнтів, які здають ЗНО і планують вступ до закладів вищої освіти. На цьому фоні також зменшується число випускників шкіл, які обирають в якості своєї майбутньої професії спеціальність 071 «Облік і оподаткування», вмотивовуючи це тим, що це одна з найскладніших економічних спеціальностей. Тому більшість українських вишів проводять значну профорієнтаційну роботу по роз'ясненню переваг цієї спеціальності, а також постійно удосконалюють свої освітньо-професійні програми для підвищення рівня конкурентоспроможності випускників спеціальності «Облік і оподаткування». Ця робота повинна базуватися на постійному моніторингу потреб ринку праці, запитів роботодавців, побудові освітньої траєкторії студента, яка, у підсумку, забезпечить повний набір компетентностей згідно з відповідними стандартами освіти.

Відповідно до цих концептуальних засад у Національному університеті біоресурсів та природокористування України кафедрою статистики та

економічного аналізу розроблено освітньо-професійну програму «Аналітичне і обліково-правове забезпечення бізнесу».

Головний бухгалтер сьогодні – це друга після власника людина на підприємстві, фінансовий директор, до якого звертаються з усіх фінансово-економічних питань. Однак сучасний бізнес потребує спеціаліста, який не тільки вміє налагодити якісне ведення обліку, але й здійснює бізнес-аналіз, вміє здійснювати прогнозування показників операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства на основі методів економетричного моделювання. Крім того, існує велика потреба у бізнес-середовищі на бухгалтерів, які є компетентними також у питаннях господарського і податкового права, корпоративного і договірної права, трудового права, тобто вміють кваліфіковано відстояти юридичні інтереси бізнесу власників або власного підприємства.

До основних переваг освітньої програми «Аналітичне і обліково-правове забезпечення бізнесу» варто віднести:

- глибокі професійні знання з бухгалтерського обліку, контролю і аудиту, оподаткування;
- реалізація аналітичних здібностей, вміння проводити бізнес-аналіз, проектний аналіз, корпоративний аналіз, аналіз у прикладних програмних рішеннях;
- вміння працювати з Big Data, Excel, сучасними програмними продуктами, знання інформаційних і комунікаційних технологій;
- вміння організовувати і здійснювати інформаційний супровід бізнесу;
- знання міжнародного бізнес – середовища, інформаційний супровід управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства;
- компетентності у господарському, податковому, договірному, корпоративному і трудовому праві;
- стажування у провідних вітчизняних та закордонних бізнес-структурах, міністерствах і відомствах (з можливістю подальшого працевлаштування);
- можливість отримання подвійних дипломів про вищу освіту.

Сукупність таких пріоритетів освітньо-професійної програм «Аналітичне і обліково-правове забезпечення бізнесу» дозволить студенту стати висококонкурентним фахівцем, який буде завжди затребуваним на ринку праці і бути соціально захищеним.

УДК: 331.582(1-22)

Ланченко Є. О.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Термін «трудові ресурси» прийнято трактувати як кількість населення, яке може працювати в економіці. Працювати чи ні кожний громадянин вирішує сам, оскільки Україна обрала шлях на побудову вільного демократичного суспільства й у Конституції задекларовано заборону примусової праці. Трудові ресурси – це кількісна характеристика трудоактивного населення. Як один із факторів виробництва трудові ресурси є специфічними, оскільки вони невіддільні від його власника та є загроза їх невикористання в певний час.

Зміни, які відбуваються з чисельністю сільського населення ведуть не лише до його зменшення, а й до зростання питомої ваги категорії людей старших вікових груп, що в перспективі позначиться на зменшенні працездатної частини трудових ресурсів сільських територій. Тому актуальним буде формування балансу трудових ресурсів у сільській місцевості для прогнозування зайнятості в аграрній сфері й демографічних процесів на селі. Таким чином, під балансом трудових ресурсів сільських територій слід розуміти систему показників, які характеризують наявність, стан, прогноз і гіпотетичні стратегічні напрями

використання трудоактивного населення в аграрному й інших секторах сільської економіки в часі й просторі.

Протягом останнього десятиліття простежується тенденція до зменшення сільського населення країни в абсолютних і відносних показниках. На кінець 2019 р. сільське населення України становило 12,8 млн осіб, з яких 9,2 млн осіб віком 15-70 років, або 71,6 %; 7,5 млн осіб віком 16-59 років, або 58,4 %. Негативною тенденцією є зменшення реальної пропозиції робочої сили на ринку праці в сільській місцевості. Так, лише за 2014-2019 рр. чисельність економічно активного сільського населення зменшилася на 194,2 тис. осіб, або на 3,3 %, і становить 5656,4 тис. осіб. Починаючи з 2013 р. чисельність безробітних селян становить майже 500 тис. осіб, а рівень безробіття за методологією МОП коливається в межах 9-10 % [1], що посилює соціальну напругу в сільській місцевості, оскільки пропозиція робочої сили тут значно перевищує попит на неї з боку роботодавців.

Таким чином, необхідно першочергово направити всі зусилля на створення умов і підтримку розвитку трудомістких видів виробництва сільськогосподарської продукції. Це дозволить створити додаткові робочі місця, зменшити соціальну й демографічну напругу, покращити кон'юнктуру ринку праці в сільській місцевості. У сільському господарстві разом із лісовим і рибним господарствами нині зосереджено найбільше – до 40 % зайнятого сільського населення, або майже 2 млн осіб. У торгівлі на кінець 2019 р. працювало 11,3 %, промисловості – 1,7, будівництві – 7,6 % зайнятого сільського населення тощо. Разом із міським населенням, яке зайняте в сільському, лісовому й рибному господарствах, тут зайнято 2,3 млн осіб [1].

Серед усіх галузей економіки в сільському господарстві сформувалася найгірша кон'юнктура ринку праці – найбільше навантаження зареєстрованих безробітних на одну відкриту вакансію в галузі. З метою раціонального використання трудових ресурсів села необхідно максимально переорієнтувати державну матеріальну, фінансову, організаційно-дорадчу підтримку з галузевого на територіальний принцип. Надати пріоритет облаштуванню виробничої та

соціальної інфраструктури в сільській місцевості, що простежується нині при формуванні спроможних ОТГ. Потрібно створити умови розвитку малого й середнього бізнесу, зокрема активізації фермерського й кооперативного руху в сільській місцевості тощо.

Із загальної кількості зайнятого сільського населення (понад 5 млн осіб) питома вага найманих працівників, роботодавців і ФОП (платники ЄСВ) становила 86,5 % у 2019 р., або 4,5 млн осіб. Для порівняння: у містах – більше 96 % [1]. Таким чином, до 700 тис. осіб зайнятого сільського населення працюють лише у власних домогосподарствах, у тіньовій торгівлі, будівництві, вахтовим методом їздять на заробітки за кордон тощо. У сільській місцевості тепер на 1 пенсіонера припадає розрахунково 1,02 платника ЄСВ, тоді як у місті – 1,58, країні – 1,36. Таке співвідношення зумовлює збільшення дефіциту коштів у Пенсійному фонді України.

На селі гостро відчувається дефіцит робочих місць, від чого залежить добробут селян, отримання відповідної якості соціальних послуг тощо. Тому для з'ясування чисельності сільського населення, яке не забезпечене формальною роботою і/або власною справою (підприємництво), відповідним соціальним страхуванням, ідентифіковано такі 3 категорії сільського населення (2019 р.):

- 1) безробітне сільське населення за методологією МОП (492,9 тис. осіб);
- 2) нестраховане самозайняте сільське населення (673,9 тис. осіб);
- 3) безкоштовно працюючі члени сім'ї (20,6 тис. осіб).

За досліджуваній період чисельність сільського населення, яке потребує офіційних робочих місць і не застраховане в позабюджетних соціальних фондах, незначно змінювалась і становить на кінець 2019 р. 1187,4 тис. осіб. У містах України такий показник становить 1441,4 тис. осіб. Потрібно всі зусилля державних посадових осіб, науковців і практиків спрямовувати на забезпечення належною роботою та відповідними доходами вищезазначені 3 категорії селян. При цьому необхідно узгодити напрями й заходи зі станом розвитку аграрного й іншого секторів національної економіки, ємкістю внутрішнього й зовнішнього ринку товарів і послуг, станом розвитку сільських територій тощо.

Список використаної літератури

1. Статистична інформація, експрес-випуски, публікації. Вебсторінка Держстату України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.

УДК: 005.53:339.137.2:631.11

Макарчук О.Г.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

БЕНЧМАРКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Бенчмаркінг є одним із методів, які використовуються у стратегічному аналізі підприємств будь якої сфери. Використання даного методу може стати основою при прийнятті ефективних управлінських рішень та сприяти посиленню конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Вивченням теоретичних аспектів бенчмаркінгу займається багато зарубіжних учених: І.П. Данілов, Т.В. Данілова, Д. Маслов, Грегори Х. Ватсон, Терри Пилчер. Важливо відмітити, що у зарубіжній практиці використання даного методу набуло великого поширення, в той час як в Україні бенчмаркінг малорозвинений.

Бенчмаркінг у тому вигляді, в якому він відомий нам сьогодні, був розроблений у США в сімдесятих роках, однак основні концепції були відомі значно раніше. Дослідження наукових методів організації праці проводив ще Тейлор Ф. у кінці ХІХ століття. Вони також можуть вважатися основами концепції бенчмаркінгу.

Термін «бенчмаркінг» походить від англійського слова «benchmark» («початок відліку», «карб»). У загальному сенсі «benchmark» - це щось, що володіє певною кількістю, якістю і здатністю бути використаним як еталон при порівнянні з іншими предметами. Бенчмаркінг являє собою метод порівняльного аналізу для підприємств, які працюють в конкурентних умовах, тобто постійного систематичного пошуку, впровадження найкращої практики, що у результаті призводить до підвищення ефективності господарювання [2]. Визначення терміну «бенчмаркінг» можна привести, виходячи з використання даної методики великими корпораціями, зокрема:

- процес ретельної оцінки діяльності порівняно з кращими в своїй галузі компаніями, використання отриманих результатів, щоб відповідати їм і перевершити їх (*Kaiser Associates*);
- стандарт досконалості чи досягнень в порівнянні з якими оцінюються відповідні показники (*DuPont Fibers*);
- пошук галузевих прикладів зразкової практики, які дозволяють досягти найвищих результатів (*Xerox*) [1].

Бенчмаркінг розвиває аналіз конкурентоздатності, що обмежується вивченням конкурентів - їхньої продукції, витрат і технологій, характеристик, економічних і фінансових показників, відносин із клієнтами і постачальниками. Аналіз конкурентоздатності дозволяє виявити розходження між конкурентами, але це не пояснює, як ці розходження перебороти і завоювати найкращі позиції в бізнесі [2]. Цьому сприяє бенчмаркінг, який на основі порівняння й аналізу процесу діяльності спрямований на розуміння причин розходжень для того, щоб ці відмінності перебороти.

Процес бенчмаркінгу включає декілька етапів: (I) планування; (II) дослідження; (III) спостереження, збирання інформації; (IV) аналіз; (V) адаптація; (VI) удосконалення [3].

У цілому бенчмаркінг характеризує переймання найкращої практики, що базується на чужому досвіді. Однак, при використанні методу бенчмаркінгу можуть виникати помилки, такі як: прийняття бенчмаркінгу як «інспекційної

перевірки» функціонування підприємства; припущення, що вже існуючі і схвалені «базові параметри» можуть бути використані без змін; зниження уваги до обслуговування і задоволення клієнта; процес занадто великий і комплексний, щоб бути керованим; неузгодженість; недостатньо повне дослідження партнера з бенчмаркінгу.

У світовій практиці бенчмаркінг часто використовується для вирішення операційних завдань, тобто зниження виробничих витрат, знаходження ефективних шляхів реалізації продукції, раціоналізації організаційної структури та інше. Враховуючи світовий досвід, який свідчить про ефективність від застосування даного методу, підприємствам аграрного бізнесу необхідно у своїй діяльності та розробці стратегії переймати досвід успішних та передових компаній. Це у свою чергу сприятиме гнучко й швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, таким чином приймати правильні обґрунтовані управлінські рішення. При цьому слід відмітити, що використання методу бенчмаркінгу є ефективним при плануванні та аналізі не від досягнутих показників підприємством, а до досягнень конкурентів – відповідно найкращої практики ведення бізнесу.

Список використаної літератури

1. Боган К. Бизнес-разведка. Внедрение передовых технологий / К. Боган, М. Инглиш. – М. : Вершина, 2006. – 368 с.
2. Макарчук О.Г. Бенчмаркінг як стратегія прийняття ефективних управлінських рішень сільськогосподарськими підприємствами / О.Г. Макарчук, О.О. Мартиненко // Сталий розвиток економіки. – 2011 [9]. – №6. – С. 249-252.
3. Портер М.Е. Стратегія конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / М.Е. Портер ; пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільський. – К. : Основи, 1998.

УДК: 657:640.4

Микицей Т.Д.,
*кандидат економічних наук, доцент кафедри
статистики та економічного аналізу,*
Собченко Т.С.
*кандидат економічних наук, доцент кафедри
статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України м. Київ*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Процес децентралізації В Україні стартував з 2014 року прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, законів України «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і змінами до Бюджетного та Податкового кодексів – щодо врегулювання питань фінансування. Результатом даного процесу є формування територіальних громад як дієвого, орієнтованого на громадян, інституту місцевого самоврядування на базовому рівні [3].

Ключовими індикаторами децентралізації є самостійність, спроможність та оптимальність, успішна практична реалізація яких залежить від ефективності системи управління. За словами Анрі Файоля, «управляти — це прогнозувати і планувати, організовувати, командувати, координувати і контролювати» [1]. Це обґрунтовує, що в умовах децентралізації успішність досягнення поставлених завдань залежить від дієвості інформаційно-аналітичної системи управління, яка являє собою комплекс організаційно-правових, інноваційно-інвестиційних, соціально-економічних, контрольних та екологічних компонентів, що забезпечує раціональне використання та нарощення потенціалу територіальної громади за рахунок збалансованості інформаційних потоків (рис. 1).

Рис. 1. Інформаційно-аналітична система управління територіальною громадою

Аналіз діючої системи управління в територіальних громадах показав її не сформованість та розбалансованість за інформаційними потоками. Основними ланками виступає нормативно-правове та обліково-контрольне регулювання, що обумовлено наявними механізмами державного регулювання. Обраний Україною міжнародний орієнтир господарювання в умовах забезпечення сталого розвитку, обґрунтовує місце та значення соціально-екологічної відповідальності територіальних громад та актуалізацію їх інноваційно-інвестиційної діяльності. А система аналітичного забезпечення, яка являє собою процес агрегації інформаційних потоків систематизований за напрямками діяльності територіальної громади, на сьогодні, є досить формально організованою.

Основне завдання, яке зараз вирішує аналітична система – це формування прогнозних показників розвитку громади та локальна аналітична при формуванні бюджетних програм. Це тягне за собою ряд негативних наслідків: не враховуються причинно-наслідкові зв'язки, що призводить до нераціонального використання ресурсів (в т.ч. бюджетних коштів) та невиконання намічених програм розвитку громади; отримувані прогнозні величини є не обґрунтованими,

що унеможлиблює стратегічне планування діяльності; відсутність поточного аналізу стану та динаміки показників, підвищує загрозу кризових ситуацій; недостатнє аналітичне обґрунтування управлінських рішень обумовлюють їх прийняття в умовах невизначеності, що є прямою загрозою спроможності громади.

Тобто, формування дієвої інформаційно-аналітичної системи управління є умовою виконання завдань децентралізації та підвищення спроможності територіальних громад, завдяки прийняття управлінських рішень на основі системної оцінки. В сучасних умовах диджиталізації реалізація завдань інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління найбільш оптимальним є на базі SRM-системи, яка дозволяє максимально ефективно скерувати інформаційні потоки під запити користувача.

Список використаної літератури

4. Дегтяр О. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень у діяльності органів державної влади / О. А. Дегтяр. – 2013. – С. 30–36.

5. Менеджмент: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, Н. Т. Мала, О. Г. Мельник, О. Р. Саніна ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». — Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. — 240 с.

6. Реформа децентралізації // Урядовий портал:
<https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

УДК 658.14 (045)

Музиченко А. О.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Успішний розвиток підприємства – мрія кожного підприємця, за якою стоїть трудомісткий процес підтримки гарного фінансового стану в динаміці, що залежить від багатьох факторів. Результативність такого аналізу більшою мірою залежить від організації та наявності якісної, адекватної інформаційної бази, адже вона надзвичайно важлива не лише для керівництва компанії, але й для зовнішніх користувачів – інвесторів, акціонерів, замовників та інших контрагентів.

Підвищення рівня інформаційного забезпечення підприємств призводить до більш швидкого та правильного прийняття управлінських рішень, зростання показників ефективності його діяльності та стабілізації його фінансового стану.

Саме тому гостро постале питання проблеми інформаційного забезпечення на підприємствах вимагає розгляду та подальшого вивчення.

Фінансовий стан — це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає рівень його фінансової конкурентоспроможності, ступінь забезпеченості підприємства власними та залученими фінансовими ресурсами, ступінь їх співвідношення між собою та раціональності розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому [1, ст. 202].

Метою проведення аналізу фінансового стану підприємств є детальний огляд фінансових результатів підприємства за певний період задля визначення рівня ефективності використання його оборотних коштів та основних засобів, виявлення певних недоліків чи порушень та підвищення результативності діяльності. Проте достовірний аналіз фінансового стану підприємства може бути проведений лише за умови наявного забезпечення: технічного, організаційного, методичного, кадрового, матеріального, а також інформаційного. Не аби яка роль відведена в аналізі саме інформації, адже вона поєднує всі процеси, що відбуваються на підприємстві і містить значну кількість джерел її отримання.

Показники, що характеризують фінансовий стан підприємства розраховуються на базі даних з його фінансової звітності, тому для достовірного розрахунку, фінансова звітність має відповідати таким критеріям:

- достовірність;
- неупередженість;
- періодичність;
- повне висвітлення;
- обачність;
- послідовність.

Як відомо, фінансова звітність має 5 форм, кожен звіт характеризує різні показники:

- так, в *Балансі (Звіті про фінансовий стан)* визначається фінансовий результат роботи підприємства у формі нарощення капіталу за звітний період, на його базі оцінюють здатність керівництва зберігати та збільшувати наявні ресурси;

- в *Звіті про фінансові результати (форма 2)* містяться чіткі роз'яснення щодо доходів та витрат, що були отримані/понесені в даному звітному періоді. Інформацію в даному звіті необхідно перевіряти за принципом відповідності нарахування;

- *Звіт про рух грошових коштів (форма 3)* розкриває інформацію про грошові потоки підприємства: шляхи їх надходження та напрямки витрачання. Головна мета такого звіту – дати уявлення про здатність організації створювати грошові кошти в розмірі і в строки, необхідні для здійснення планованих витрат.

- У *Звіті про власний капітал (форма 4)* відображається інформація про джерела формування власного капіталу організації за звітний період та причини його зміни. Якщо аналізувати окремі елементи (статті) даної форми звітності, то це дозволить оцінити здатність підприємства до самофінансування і нарощення капіталу.

- *Примітки до річної фінансової звітності (форма 5)* розшифровують інформацію по нематеріальних активах, основних засобах, дохідних вкладеннях в матеріальні активи, фінансових вкладеннях, дебіторській та кредиторській заборгованості.

Та інформація, що групується на кінець звітних періодів в такій звітності, спочатку міститься в даних бухгалтерського обліку (синтетичного та аналітичного), де також можуть виникати помилки чи порушення, пов'язані з людським фактором чи, можливо, з випадками шахрайства. Тому, перш ніж аналізувати дані та робити на їх базі висновки про фінансове становище, слід перевіряти їх точність, адекватність, достатність, співставність, актуальність та відповідність усім вимогам.

Тож, можемо зробити висновок, що основним джерелом інформації для дослідження фінансового стану підприємства є дані бухгалтерського обліку та власне фінансової звітності, адже саме ці дані підлягають щоденному опрацюванню та регулярному зведенню.

Так як фінансова звітність має стандартні форми (загальноприйняті для всіх), інформації, що міститься в ній, іноді не достатньо для повної характеристики фінансового положення підприємства. Саме тому аналітики чи провідні фахівці, що проводять аналіз, мають використовувати різні методи

дослідження: спостереження, додаткові обчислення, перевірки (інвентаризація, контрольний обмір та ін.), моделювання тощо.

Для того, щоб вирішити проблему інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств, слід:

- проводити постійну перевірку даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, для цього можна залучати незалежні аудиторські фірми, або ж (для великих компаній) відкрити власний відділ внутрішнього аудиту, який буде постійно проводити контроль інформації, що зазначається в звітності;
- дотримуватись чинного законодавства та постійно слідкувати за його змінами;
- залучати до ведення бухгалтерської інформації лише кваліфікованих працівників;
- розробляти внутрішні управлінські звіти, які характеризуватимуть стан ведення обліку на окремих його ділянках.

На сьогодні, дослідження фінансового стану підприємств позиціонує себе як таке, що потребує подальшого вдосконалення, значною мірою ці вдосконалення пов'язані з інформаційним забезпеченням, адже проведення аналізу вимагає не лише правильної організації роботи, а й, в першу чергу, прозорості, відкритості та достовірності результатів.

Інформаційна база економічного аналізу покликана забезпечувати дані про стан об'єктів підприємства, їх функціонування та використання у відповідності до чинних норм законодавства.

Інформація є важливим елементом в діяльності будь-якого суб'єкта, адже маючи інформацію, можливо розрахувати не лише показники, що характеризують стан господарюючого суб'єкта на сьогодні, а й використовувати її як основу для прогнозування майбутнього фінансового стану, результатів діяльності, спроможності підприємства вчасно виконувати свої зобов'язання тощо.

А для того, щоб інформація з головних джерел (фінансової звітності та даних бухгалтерського обліку) для проведення аналізу фінансового стану

підприємства дійсно відображала реальний фінансовий стан підприємства, необхідно дотримуватися єдиних правил її ведення, що забезпечить необхідну прозорість звітних даних, їх розуміння і однакове трактування всіма фінансовими аналітиками.

У зв'язку з цим слід постійно оновлювати, покращувати та вдосконалювати інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств, адже це дасть можливість в майбутньому приймати вірні управлінські рішення, швидше реагувати на зміни в діяльності та досягати поставлених цілей підприємства.

Список використаної літератури

1. Івченко Л.В., Федорченко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення: Фінанси, облік і аудит. – Київ, 2015. С. 197 – 207

2. Салига К.С. Методичні підходи діагностування фінансового стану підприємства /К.С. Салига // Держава та регіони. Економіка та підприємництво. №3. — 2011. — С. 204—210.

3. Козлянченко О.М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства / О.М. Козлянченко // Актуальні проблеми економіки. — №10(112). — 2011. — С. 182—187.

УДК: 636.04

Петрів О. С.

викладачка вищої категорії,

викладачка спеціальних економічних дисциплін

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

м. Бережани

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

Сільськогосподарське виробництво слугує серцевиною, комплексотвірною ланкою аграрного сектору. Ця особливість зумовлює необхідність дотримання збалансування та пропорційності між складовими частинами. Тому протиріччя, які виникають і вирішуються у сільському господарстві, – це внутрішній імпульс розвитку самого сектору, наслідком якого є вирівнювання векторів розвитку всіх галузей. Основними вважаються протиріччя між фондovиробляючими та споживаючими галузями, сільським господарством і галузями з переробки, транспортування та реалізації продукції [1, с.14].

Уточнено різницю між ризиками та загрозами. Здійснено класифікація загроз на контрольовані та неконтрольовані. Надано опис структури методологічного базису управління організаційно правовою безпекою. Визначені етапи управління загрозами організаційно-правовій безпеці суб'єктів аграрного бізнесу. На етапі ідентифікації аналізується зовнішнє середовище за множиною чинників, а внутрішнє середовище – за ментальною картою відповідності інтересам, потребам та цінностям зацікавлених сторін, а також за сферами: ефективність організаційної структури, ієрархія влади, система делегування повноважень, система мотивації, контроль якості продукції, процеси збуту продукції, режим виплати заробітної плати та надання щорічних

відпусток, ведення всіх форм звітності, фінансова дисципліна, контроль екологічних нормативів діяльності.

Ефективність державно-правового регулювання аграрного бізнесу можна визначити як результативну характеристику його дії, яка свідчить про здатність вирішувати відповідні соціально-правові проблеми. Ефективність державно-правового регулювання аграрного бізнесу забезпечується такими факторами, як: – ефективність законодавчого забезпечення; – ефективність виконавчо-розпорядчої діяльності, що забезпечує конкретизацію норм закону на підзаконному рівні; – ефективність діяльності щодо застосування положень закону. Як вірно зазначає Л. Машевська, одним із важливих засобів зміцнення економічних відносин в аграрному секторі економіки України, прискорення його розвитку та становлення є право. Саме воно закріплює організаційну структуру комплексу, визначає основні параметри його функціонування. [2, с.37] Правовими нормами регулюються суспільні відносини, що стосуються практично всіх суб'єктів аграрного сектора економіки.

Необхідність у державному регулюванні діяльності суб'єктів агробізнесу зумовлюється і тим, що держава несе відповідальність за забезпечення нормальних соціальних умов для своїх громадян, забезпечення громадян продовольством та іншими сільськогосподарськими товарами у достатній кількості, відповідної якості, за захист прав та інтересів виробників і споживачів продовольства. За сучасних умов необхідність регулювання аграрних відносин зумовлена й гострим дефіцитом матеріальних і фінансових ресурсів, низьким технічним рівнем, слабкою мотивацією до праці, порушенням міжгалузевих зв'язків. У зв'язку з цим ґрунтовного дослідження вимагають організаційно-правові питання діяльності аграрних товаровиробників [4, с.112] Правовий аспект товарного сільськогосподарського виробництва полягає в тому, що майже всі відносини, які виникають при його здійсненні, регулюються (або мають бути врегульовані) нормами права, і в реальній дійсності виступають як правові. Тому визначальним чинником ефективності товарного сільськогосподарського виробництва є якісний рівень його правового забезпечення.

Іншими словами, право через систему нормативно-правових актів (зовнішній вираз) як «регулятор суспільних відносин» може стимулювати чи, навпаки, гальмувати процес розвитку товарного сільськогосподарського виробництва.

Список використаної літератури

1. Попова О. Агросфера: соціоекономічний зміст і засади сталого розвитку. Економіка України. 2012. № 5. С. 79, 83.
2. Машевська Л. До питання про поняття «джерела аграрного права». Підприємництво, господарство і право. 2010. № 2. С. 74.
3. Марченко С. І. Організаційно-правові питання товарного сільськогосподарського виробництва в Україні: автореф. дис. канд. юрид наук. Київ, 2008. С. 10.
4. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу. України Економіка України. 2008, № 12. С. 4-19.

УДК 339.138:65.01:658

Ратинський В.В.

*к.е.н ст. викл. кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя*

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ. МАРКЕТИНГОВА СКЛАДОВА

В умовах розвитку ринкових відносин, ускладнюється взаємозв'язок між учасниками економічних процесів, як наслідок зростає значення маркетингових аспектів управління.

Основним завданням, що вимагає адекватного управлінського впливу, є завдання управління ринком, в рамках якого розглядаються проблеми позиціонування підприємств в підприємницькому середовищі, збільшення

займаної частки ринку, збільшення конкурентних переваг, забезпечення конкурентоспроможності продукції, що випускається.

Рішення цих задач базується на впровадженні та ефективному використанні сучасного маркетингового інструментарію, що додає управлінській діяльності гнучкість і стратегічну маневреність. Застосування методів і принципів маркетингової концепції, супроводжується інтеграцією маркетингової діяльності та діяльності в рамках класичного менеджменту, і створенням специфічної управлінської системи, що отримала назву маркетингового управління.

У сфері аграрного бізнесу управління передбачає взаємозв'язок можливостей виробництва з можливостями ринку в процесі прийняття управлінських рішень, включаючи всі стадії проходження продукту: виробництво, заготівля, переробка, зберігання, реалізація. Особливості системи маркетингового управління в аграрному бізнесі багато в чому визначаються специфікою даної сфери економіки: залежністю економічних результатів від природних умов; роллю і значенням товару; різноманітністю форм власності; розбіжністю робочого періоду з періодом виробництва; сезонністю виробництва отримання продукції; багатьох організаційних форм господарювання.

Реалізація концепції маркетингового управління в аграрному бізнесі можлива при дотриманні наступних принципів:

1) стратегічної орієнтації виробничої, господарської та управлінської діяльності, яка враховує в числі інших прогнозовані показники розвитку ринку: попиту, конкуренцію, фактори зовнішнього середовища;

2) комплексного підходу, що забезпечує досягнення синергетичного ефекту, обумовленого дією системи «маркетинг-менеджмент»;

3) первинності споживчого попиту і необхідності формування виробничих програм на основі всебічного вивчення потреб споживачів і їх платоспроможності;

4) розширення складових ресурсного потенціалу підприємства за рахунок включення елементів, пов'язаних з можливостями в області освоєння ринку;

5) адаптивності до конкурентних процесів, що реалізується на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях.

Список використаної літератури

1. Мирошниченко, Геннадий Тимофеевич, Сергей Николаевич Золотарев. "Маркетинговое управление в сельском хозяйстве." В сборнике: Проблемы и перспективы инновационного развития агротехнологий. Материалы XX Международной научно-производственной конференции. 2016.

2. Ратинський В. В. "Особливості використання маркетингового інструментарію у сфері ресурсозабезпечення промислових підприємств." дис. ... к-та екон. наук: 08.00.04. Тернопіль, 2018. 211 с.

УДК: 657.24

Рудник В.І.

викладачка-методистка,

викладачка спеціальних економічних дисциплін

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Фінансові результати діяльності будь-якого підприємства інтегровано відображають кількісні і якісні показники. Фінансовий результат є найважливішою характеристикою економічної діяльності аграрного підприємства, який узагальнює усі результати такої діяльності, надає комплексну оцінку ефективності цієї діяльності, визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал щодо ділового співробітництва.

Розвиток сучасних ринкових відносин зумовлює встановлення певних вимог з боку користувачів до підвищення якості процесу формування облікової

інформації про фінансові результати діяльності аграрних підприємств, а також до підвищення аналітичності та прозорості фінансової звітності.

Досягнення мети підприємства (прибуток, частка ринку, низькі витрати) можливе за умов своєчасного одержання інформації про хід процесів та явищ, що впливають на діяльність підприємства [1, с. 70].

Зважаючи на складність визначення сутності прибутку, доречно послатися на наукові позиції Наталії Пирець, яка запропонувала наступні основні характеристики прибутку: прибуток являє собою форму доходу підприємства, яке здійснює певний вид діяльності; категорія прибутку нерозривно пов'язана з категорією капіталу, оскільки прибуток є формою доходу підприємства, яке здійснює капіталовкладення для досягнення комерційного успіху; прибуток характеризує не весь дохід, отриманий в процесі підприємницької діяльності, а тільки ту частину доходу, яка залишається за вирахуванням витрат на здійснення даної діяльності; прибуток є вартісним показником, що виражений в грошовій формі [2, с. 130].

В міжнародній практиці бухгалтерського обліку виділяють наступні головні підходи до трактування змісту фінансових результатів діяльності підприємства, а саме:

1. Фінансовий результат як різниця між вартістю чистих активів підприємства протягом звітного періоду, де чисті активи підприємства дорівнюють різниці між загальною вартістю майна підприємства та загальною сумою його заборгованостей і додаткових внесків власників;

2. Фінансовий результат як різниця між величинами доходів і витрат діяльності протягом звітного періоду;

3. Показник фінансового результату визначається шляхом порівняння величини власного капіталу на початок звітного періоду та на кінець звітного періоду.

Другий підхід є характерним як для вітчизняної системи обліку, так і найбільш вживаним в міжнародній практиці обліку фінансових результатів діяльності підприємства.

Враховуючи відмінності розкриття економічної сутності, а також методики визначення фінансових результатів діяльності у системі вітчизняної облікової практики від міжнародної, можемо стверджувати, що для визначення фінансового результату сільськогосподарської діяльності вітчизняних аграрних підприємств доцільніше застосовувати підхід «доходи мінус витрати», позаяк така діяльність є складовою операційної діяльності і фінансовий результат такої діяльності є частиною загального фінансового результату. Такий підхід забезпечує найбільшу достовірність облікових даних для будь-якого користувача.

Список використаної літератури

1. Гуцаленко Л. В. Формування адаптивної системи обліку і контролю прибутків сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. доктора. екон. наук. К., 2011. 31 с.
2. Пирець Н. М. Особливості обліку фінансових результатів згідно з національними та міжнародними стандартами. *Економічний простір*. 2012. № 62. С. 228-234.

Рябенко Л.М., к.е.н.,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу
Національного університету біоресурсів і
природокористування України,
м. Київ Україна

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сільськогосподарські підприємства, відіграють особливу роль у розвитку продуктивних сил та забезпеченні продовольчої безпеки країни. Тому їх успішна результативна діяльність та розвиток має пріоритетне значення як у формуванні макроекономічних показників, визначає рівень добробуту власників, найманих працівників і сільських громад.

Результативність діяльності підприємства являє собою багатокритеріальну величину, кожен із складових якої, в свою чергу, представляє складну величину. До складу основних критеріїв визначення результативності належать такі параметри: прибуток, темп приросту прибутку, потенціал прибутку, показники: майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, трудовий потенціал, вартість капіталу, активів, вартість підприємства, вартість акціонерного капіталу. Враховуючи сучасний стан функціонування і розвитку суб'єктів аграрної сфери оцінку результативності їх діяльності доцільно проводити зважаючи на їх розмір та організаційно-правову форму.

Зокрема, для малих підприємств немає сенсу у використанні складних систем оцінки результативності, оскільки їх аналітичний базис формується на основі спрощених форм обліку та звітності. Зі збільшення масштабів діяльності

підвищуються вимоги до системи показників результативності, а інформаційна база їх розрахунку розширюється.

Для малих підприємств актуальними показниками результативності є прибутковість окремих видів продукції та маржинальний прибуток, оскільки, такі суб'єкти мають обмежений асортимент або ж є монокультурними. При цьому розрахунки проводяться переважно не на основі бухгалтерських документів, а на базі оперативних даних про ціни та витрати виробництва, що актуалізує маржинальний підхід до оцінки результатів роботи підприємств.

Для середніх за розміром підприємств зростає значимість більш складних результативних показників, які характеризують не тільки вигідність виробництва окремих видів продукції, а й прибутковість діяльності всього підприємства. Також важливим аспектом є оцінка фінансової складової функціонування і розвитку таких підприємств. Тому основними показниками результативності виступають прибуток, темпи його зростання, показники прибутковості активів і капіталу. Зазначені показники розраховується на основі даних бухгалтерського обліку і звітності, що формуються згідно вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Особливістю оцінки результативності діяльності великих підприємств є те, що вона орієнтується не тільки на існуючих власників і керівників, а і на певну сукупність інших стейкхолдерів (інвесторів, фінансово-кредитні організації, партнерів тощо). Тому система показників результативності повинна мати високий рівень об'єктивності, достовірності та повноти відображення реального стану та перспектив розвитку оцінюваних підприємств. Тобто, такі показники характеризують не тільки результативність діяльності, а й створюють можливість залучення додаткового капіталу та визначають репутацію підприємства в очах зацікавлених осіб. Найбільш придатними показниками є індикатори вартості підприємства: EVA, MVA, SVA тощо.

Інформаційною базою для розрахунку показників вартості є Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та Міжнародні стандарти фінансової звітності, оскільки, акції переважної більшості великих підприємств (МХП, Кернел, ІМК,

Астарта) котируються на фондових біржах Європи та Азії. Перераховані підприємства спрямовують свою діяльність на підвищення показників вартості з метою залучення додаткового фінансування, при цьому не втрачаючи контроль над управлінням, оскільки частка акцій, що знаходиться у вільному обігу не перевищує 25%.

Результати оцінки аналітичного інструментарію для характеристики результативності діяльності і розвитку в сільськогосподарських підприємствах різного розміру можна систематизувати за виокремленими критеріями за допомогою показників табл. 1.

Таблиця 1

Система показників для оцінки результативності діяльності
сільськогосподарських підприємств

№з/п	Розмір підприємств	Набір показників	Інформаційна база
1	Малі	прибутковість продажу продукції; маржинальний прибуток	Оперативні дані про ціни та витрати
2	Середні	прибуток, темп приросту прибутку, потенціал прибутку, показники: майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності тощо	Дані фінансового обліку та звітності, сформованої відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку
3	Великі	MVA, SVA, EVA, EBITDA і маржинальна EBITDA, чистий операційний прибуток після оподаткування (NOPAT) та чистий операційний прибуток за вирахуванням скоригованих податків (NOPLAT), зростання прибутковості акцій (EPS), фінансовий коефіцієнт, співставлення ціни акцій з прибутком на акцію і очікуваним майбутнім прибутком підприємства (PEG), внутрішня норма прибутковості за проектами (IRR)	Дані фінансового обліку та звітності, сформованої відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Міжнародних стандартів фінансової звітності

Аналітичний інструментарій, що відображає результативність діяльності підприємств та їх розвиток дозволяє: отримати ефективні інструменти оцінки стану бізнесу на основі обраної системи показників; оцінювати перспективи

розвитку; підвищувати обґрунтованість прийняття управлінських рішень; узгоджувати оперативні плани і бюджети зі стратегічними цілями; розширювати можливості аналітики, надані банком даних, засобами багатомірного аналізу інформації, прогнозування й моделювання різних ситуацій; розширення можливостей стратегічного управління на основі засобів аналізу й звітності. Таким чином, належним чином організоване аналітичне забезпечення дозволяє підвищити результативність розвитку підприємств.

Характеризуючи аналітичну роботу на сільськогосподарських підприємствах, ми орієнтуємося на наявну інформаційну базу, цільову спрямованість, систему показників та методики їх оцінки. Зауважимо, що ця база досить різна і залежить від організаційно-правової форми господарювання та розміру підприємства.

В сучасних умовах відбувається зміна аналітичної парадигми шляхом зменшення ролі облікової моделі та підвищення значення вартісної концепції аналізу. Це пов'язано з тим, що аналіз на основі облікових даних має ретроспективний характер. При цьому виникає суттєвий часовий лаг між інформацією на основі якої приймаються рішення та реальною ситуацією, на яке воно спрямовується. Вартісно-орієнтований підхід до аналізу базується на теперішніх можливостях економічної діяльності і орієнтується на майбутнє.

Список використаної літератури

1. Лігоненко Л.О. Дискусійні питання щодо трактування сутності та співвідношення понять «ефективність» і «результативність» управління підприємством / Л.О. Лігоненко // Актуальні проблеми економіки. – 2018. - № 10 (88). – С. 207-215.

2. Борисова І.С. Розробка моделі ефективності використання виробничих ресурсів господарських товариств / І.С. Борисова // Агросвіт. – 2008. – № – 19. – С. 14-17.

3. Вініченко І.І. Удосконалення методики оцінки ефективності реалізації інвестиційних проектів у сільське господарство / І.І. Вініченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 5. – С. 8-14.

4. Голубєва Т.С. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства / Т.С. Голубєва, І.В. Колос // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 2 (116). – С. 69-76.

5. Ільченко І.Ю. Методичний підхід до оцінювання бізнес-стратегії підприємства / Ю.І. Ільченко // Агросвіт. – 2016. – № 14. – С. 51-56.

6. Климаш Н.І. Ретроспективний аналіз підходів до вибору критеріїв ефективності господарської діяльності підприємств / Н.І. Климаш // Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. – № 9 (112). – С. 124-129

7. Отенко І. П. Стратегічна компетентність підприємства: підходи, концепції, методичне забезпечення: [монографія]. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. 368 с.

УДК:006.015.5:621.3.037.3:177.3

Савчук В. К.

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

РЕЛЕВАНТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ – ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ЇЇ ЯКОСТІ

Людина, для створення життєвого середовища і задоволення своїх потреб, використовує природно-ресурсний потенціал, відповідні технології, враховує умови функціонування господарюючих суб'єктів і через інформаційний супровід організовує належне управління виробничо-технологічними процесами, які забезпечують їх трансформацію у необхідні продукти споживання. Це також сприяє максимальному поліпшенню кількісно-якісних

параметрів продукту причому не тільки фізичних, а й економічних. Вагомим чинником поліпшення інформаційного супроводу в сучасних умовах є цифрова економіка, яка базується на максимальному використанні ІТ та комп'ютерної техніки і допомагає людині управляти виробничо-технологічними та іншими бізнес-процесами формування і використання ресурсів, організації виробництва, обміну та споживання продукту.

Однак, ефективність управлінського впливу залежить не тільки від своєчасності реагування на господарські ситуації, які супроводять діяльність підприємства, але і від релевантності інформації, на якій базуються управлінські рішення. Не можна не погодитися з думкою С. О. Довгого, що «...достовірні та точні статистичні дані є ключовим чинником для розуміння економічних і соціальних явищ» [1]. Отже йдеться про якість інформації [2] для пізнання сутності господарських явищ, процесів і результатів та її релевантності для управлінців [3], що значною мірою визначається способом отримання даних. Можна виділити два способи отримання інформації, використовуваної управлінцями: з мінімальним втручанням людини в процес отримання даних і отримання та опрацювання їх тільки людиною. В першому випадку ми маємо справу з максимальним використанням різних приладів та іншого спеціалізованого обладнання. Зауважимо, що в біології, медицині, інженерії та інших експериментальних видах діяльності, які ширше використовують спеціальне обладнання, дані отримує (або контролює їх отримання) користувач особисто, що є передумовою їх достовірності, а відхилення якісних параметрів даних можуть зумовлюватися як кваліфікацією одержувача, так і застосовуваними методами, приладами, інструментами, методиками. Така інформація є максимально об'єктивною (в межах зазначених похибок), що є передумовою прийняття досить обґрунтованих управлінських рішень. Проте, в більшості, управлінська інформація, зокрема економічна, формується людиною, а отже можливий суб'єктивний вплив на якісні параметри даних. І це не тільки у випадках цілеспрямованого викривлення інформації. В цьому випадку управлінці використовують дані, на формування яких вони не впливають або

впливають незначно. Такі дані апріорі не можуть бути однозначно надійними, оскільки їх кількісно-якісні параметри залежать як від суб'єктивних причин – кваліфікації працівників, причетних до формування даних, стилю управління, прийнятої стратегії розвитку суб'єктів господарювання тощо, так і від об'єктивних, зумовлених зміною зовнішніх чинників впливу, організаційно-правовою формою господарювання, реформуванням джерел даних: статистики, бухгалтерського обліку, податкового законодавства та ін. Так, ведення обліку за НП(С)БО призвело до часово-просторової непорівняльності окремих показників, зокрема собівартості продукції (робіт, послуг) через застосування різних методик визначення її рівня, багатоваріантність рекомендованих методів нарахування амортизації, різних підходів до оцінки оборотних матеріальних запасів, які списують на виробництво тощо. Отже, йдеться не тільки про якість результатів міжгосподарського параметричного аналізу, а і про динаміку показників одного підприємства, зокрема при використанні методів екстраполяції для планування на перспективу, прийняття стратегічних управлінських рішень тощо. Приведення показників до співставності вимагає додаткових затрат часу оскільки передбачає вивчення облікової політики та інших документів і проведення додаткових розрахунків. За таких умов, практично, неможливо сформувати однорідний статистичний комплекс для наукового дослідження.

Вищесказане актуалізує пошук можливостей підвищення якості інформаційного середовища менеджменту, що можна забезпечити через:

- максимальне використання для отримання інформації технічних засобів, зокрема ГІС-технологій, безпілотних літальних апаратів, запровадження точного землеробства, автоматизованих систем на фермах та ін.;

- підвищення релевантності даних, отримуваних із залученням людини (облікових і фінансових працівників, економістів-аналітиків тощо), забезпечивши дотримання певних алгоритмів їх підготовки;

- інтегрування всіх джерел отримання управлінської інформації (обліково-статистичної та отриманої за допомогою технічних засобів) в одну систему, що

об'єднає всі функції, використовуваних на підприємстві джерел інформації, для створення чіткої, прозорої і якісної системи управління у режимі реального часу.

Список використаної літератури

1. Довгий С. О. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні. Азимут-Україна, 2008. С. 288.
2. Якість_інформації. uk.wikipedia.org > wiki >
3. Сучасний тлумачний словник української мови: -- Харків, ВД «ШКОЛА», 2006. – 1008 с., С. 759.

УДК 330.131

Симоненко О.І.

кандидат економічних наук, доцент

кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

ІНСТРУМЕНТ ВИРОБНИЧИХ ФУНКЦІЙ ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Розвиток підприємств аграрного бізнесу залежить від ефективності функціонування їх виробничого потенціалу. Використання виробничих ресурсів підприємств капіталу, праці характеризують ефективність їх виробничої діяльності за певний період часу. Проблема підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства полягає в тому, щоб на кожному одиницю трудових, матеріальних і фінансових ресурсів отримати максимальний обсяг виробництва, прибутку.

Методологія і логіка вирішення цієї проблеми базується на використанні агрегованих виробничих функцій – універсальних економіко-математичних

моделей, які дозволяють визначити кількісне співвідношення між різними факторами виробництва (капіталом, працею, землею, людською силою, екологічним складником) та потенційним обсягом виробництва, собівартості продукції, які можуть бути вироблені за умови оптимального поєднання наявних виробничих ресурсів. Включення у виробничу функцію фактору земля розширює горизонт дослідження і робить більш обґрунтованими оцінки капіталу та праці і розрахунки середніх та граничних значень продукту праці, що дає можливість для співставлення ставки заробітної плати і продуктивності праці у аграрному секторі, отримати оцінки земельної ренти.

У сучасних реаліях існує велика кількість моделей ефективності виробничої діяльності підприємства, в кожній з яких пропонуються ті або інші обмеження на початкові змінні, будуються оригінальні агреговані моделі взаємозв'язку початкових змінних і результатів, пропонуються виробничі функції різного виду.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних та прикладних проблем формування і моделювання ефективності підприємств зробили наступні вчені-економісти: М. Білошкурський [1], О. Воронін [2], А. Гончарук [3], І. Світлишин [5] та ін. Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених дослідженню економічної ефективності аграрного підприємства, потребують подальшого вивчення теоретичні та практичні аспекти щодо методичного забезпечення моделювання ефективності виробничої діяльності підприємства з використанням моделі виробничої функції Кобба-Дугласа на мікрорівні.

Залежність обсягу виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства від виробничих факторів найкраще формалізується за допомогою мультиплікативної степеневі функції Кобба-Дугласа [4] наступного виду: $Y = F(K, L) = aK^{\alpha}L^{\beta}$ (1), де Y – обсяг виробництва; K – капітал; L – праця; $a, \alpha, \beta > 0$.

Якщо $\alpha + \beta = 1$ на підприємстві наявна постійна віддача від масштабу виробництва, тобто за одночасного зростання K та L на 1% обсяг Y збільшується на 1%; при $\alpha + \beta > 1$ – зростаюча віддача – при одночасному збільшенні K та L

на 1% обсяг Y збільшується більше, ніж на 1%; при $\alpha + \beta < 1$ – спадна віддача – при одночасному збільшенні K та L на 1% обсяг Y збільшується менше, ніж на 1%.

На практиці перевірку припущення щодо постійної віддачі від масштабу найчастіше проводять із рівняння типу: $\ln y = \ln A + a \ln k$ (2), де $y = Y/L$, $k = K/L$, тобто розглядається функція $y = f(k)$ середньої продуктивності від середньої фондоозброєності [6]. У такому випадку аналізується співвідношення капітал і випуск, якщо його динаміка демонструє зростання, тоді можна тестувати гіпотезу про постійну віддачу від масштабу.

Отже, розглянувши та узагальнивши погляди провідних вітчизняних науковців та практиків щодо економічного зростання підприємств сформульоване її бачення як позитивного результату фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання, здатного покрити усі витрати на її здійснення та який містить чистий прибуток, що використовується для розвитку агробізнесу. Використання виробничої функції Кобба-Дугласа дає можливість кількісно описати і проаналізувати вплив кожного фактору на результат і є дієвим інструментарієм удосконалення методичного забезпечення моделювання ефективності виробничої діяльності аграрних підприємств.

Список використаної літератури

1. Білошкурський, М. В. Методичні аспекти максимізації прибутку шляхом моделювання виробничої функції в системі антикризового управління підприємствами / М. В. Білошкурський // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Чернівці : Книги-XXI, 2008. Вип. II. С. 143-151.
2. Воронін, О. Методика визначення узагальнюючого показника економічної ефективності виробництва / Олександр Воронін. Економіст. 2007. № 4(246). С. 57-62.
3. Гончарук, А. Г. Моделювання комплексного показника економічної ефективності промисловості України / А. Г. Гончарук // Економіка промисловості. 2005. № 4. С. 52-55.

4. Гребнев М.И., Шульц Д.Н. Статистический метод агрегирования производственных функций. Экономика и математические методы. 2016. № 2. Том 52. С. 112–128.
5. Світлишин, І. І. Теоретико-методологічні аспекти оцінки ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств / І. І. Світлишин // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 3(24). С. 438-445.
6. Янковий В.О. Економіко-математичні властивості виробничої функції Кобба-Дугласа і CES-функції. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2017. Випуск 2 (07). С. 330–336.

УДК: 330.46:631.15:633.521

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м.

Київ

МОДЕЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ ЛЬОНАРСТВА

На сьогоднішній день недостатньо виробляти необхідний обсяг продукції аграрного сектору, важливо, щоб ця продукція відповідала сучасним вимогам, відрізнялася високою якістю, екологічністю та безпечністю. Льон-довгунець – стратегічна сільськогосподарська культура, джерело натурального й екологічно чистого волокна в Україні. Завдяки унікальним властивостям льоноволокно має широкий спектр використання – від виробництва тканин до виготовлення зміцнювального компоненту полімерних матеріалів і композит, що, у свою чергу, запобігає накопиченню біонерозкладних відходів, сприяє збереженню лісів, захисту навколишнього середовища. Насіння льону – джерело вітамінів А,

В, F, E, мікроелементів, незамінних жирних кислот омега – 3, омега – 6, рослинного білка та клітковини. Насіння льону містить 35-40% олії, що має широкий спектр застосування у харчовій, парфумерній, медичній та інших галузях промисловості.

Оцінка ефективності виробництва льонопродукції ґрунтується на комплексному аналізі виробничого циклу з урахуванням виду отриманої продукції. Льоносировина у натуральному вираженні об'єктивно характеризує процес виробництва, але при цьому необхідно врахувати її якість. Якість льонопродукції впливає на її конкурентоспроможність, розширення сфери використання та асортименту товарів народного споживання, формування ціни реалізації, ефективність функціонування підприємств з вирощування і переробки продукції льонарства. Розвиток льонарської галузі в значній мірі залежить від ефективності методів управління льоновиробництвом та функціонального навантаження їх елементів.

Розглядаючи особливості льонарства, встановлено, що необхідно виходити з такої методологічної позиції, як найбільш повне використання потенціалу галузі. Це можливо лише на основі адаптивного її ведення, яке передбачає отримання комплексного ефекту від застосування взаємодії основних чинників льоновиробництва – агрокліматичних, техніко-технологічних та організаційно-економічних. Управління виробництвом продукції льонарства здійснюється з метою його оптимізації та включає ряд етапів побудови і використання математичних моделей.

Застосування методу моделювання дозволяє здійснити теоретичний аналіз, уточнити сутність досліджуваних явищ і процесів, побудувати модель, відтворити властивості та характеристики об'єкта дослідження. Ф. Шродт зазначає, що математичне моделювання є одним із ключових методів дослідження, оскільки побудована математична модель становить сукупність співвідношень, що відображають характеристики стану об'єкта моделювання та їх прогнози значення [1].

Е. Хеді і Д. Діллон підкреслюють, що для емпіричного дослідження недостатньо лише логічно обґрунтувати модель. Модель повинна піддаватися математичній обробці. Необхідно йти на компроміс з теоретично ідеальною моделлю. По-перше, кількість досліджуваних змінних повинна бути визначена з врахуванням можливості одержання даних для проведення розрахунків. По-друге, необхідно використати такий функціональний вираз, який статистично припустимий як при оцінці, так і випробуванні істотності. Тому побудова економічної моделі досліджуваного явища залежить від проблем, пов'язаних з одержанням даних та їх статистичної оцінки.

Проблеми якості продукції льонарства та ефективності льонівиробництва взаємопов'язані та взаємообумовлені. Якість продукції льонарства – вирішальний фактор ефективного функціонування галузі, який характеризується технологічною цінністю продукції як сировини для промисловості. При побудові математичної моделі виробничої функції ефективності льонівиробництва необхідно врахувати фактор якості льонопродукції [2, с.48].

Для побудови кількісної моделі, що відображає загальну тенденцію зміни якісних показників виробництва льонопродукції по окремих стадіях виробничого процесу – від вирощування льону-довгунця до виробництва екологічно чистої льонопродукції, доцільно використовувати метод аналітичного вирівнювання тренду, метод експоненціального згладжування з регульованим трендом, метод адаптивного згладжування та ін. Вибір типу функцій базується на теоретичному аналізі сутності якісних показників виробництва продукції льонарства, характеру їх динаміки. Моделювання взаємозв'язку індикаторів льонівиробництва дозволяє виявити чинники збільшення виходу екологічно чистої льонопродукції та поліпшення її якості, встановити ступінь їх залежності від виробничих факторів, здійснити науково обґрунтовані прогнози. Прикладний аспект використання регресійних багатфакторних моделей для прогнозування ефективності льонівиробництва може бути реалізований лише після оцінки суттєвості коефіцієнтів регресії та перевірки моделі на адекватність.

Моделювання є важливим елементом системи управління виробництвом льонопродукції, підґрунтям для прийняття раціональних управлінських рішень, обґрунтування стратегії розвитку підприємств з виробництва і переробки продукції льонарства.

Список використаної літератури

1. Мангейм Дж.Б., Рич Р.К. Политология: Методы исследования. М.: Издательство «Весь Мир», 1997. 544 с.
2. Чухлеб А.В. Методические аспекты прогнозирования качественных показателей производства продукции льноводства. *Academy*. 2018. № 12 (39). С. 48-50.

УДК 314.143

Цвігун І.А.,

доктор економічних наук, доцент,

завідувач кафедри обліку,

оподаткування та технологій електронного бізнесу

Подільський державний аграрно-технічний університет

МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Порівняльна оцінка рівня розвитку регіонів залежить від достовірної, належним чином систематизованої та своєчасної інформації про стан того чи іншого регіону в його динаміці, об'єктивного аналізу такої інформації та прогнозування на його основі подальшого розвитку регіону.

Недостатнє забезпечення органів державної влади і управління інформацією про тенденції розвитку регіонів сприяє суб'єктивізму при прийнятті відповідних управлінських рішень, що в кінцевому рахунку може привести до загострення міжрегіональних диспропорцій чи конфліктів регіонів з центром [Error! Reference source not found., с.39].

Сучасний моніторинг соціально-економічного розвитку представляє собою комплексний та системний аналіз інформації, яка характеризує економічну, фінансову, соціальну, екологічну, політичну та іншу діяльність в регіоні, виявлення відхилень від бажаних або запланованих показників розвитку, визначення таких причин з метою розробки рекомендацій щодо їх усунення, прийняття управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості території, прогнозування майбутнього стану соціально-економічного розвитку як регіонів так і країни в цілому. Методологія моніторингу набула широкого використання в системах статистики соціально-економічних тенденцій практично у всіх країнах світу: від започаткованого спостереження за поточною соціально-економічною ситуацією до сучасного аналізу, прогнозування і візуалізації результатів моніторингу та надання їх конкретному спостерігачеві [2, с.63].

На сьогодні для оцінки розвитку регіонів в державі використовується кілька систем оцінювання розвитку регіонів, а саме:

1. Індекс конкурентоспроможності регіонів (54 показники) [3].
2. Індекс регіонального людського розвитку (8 показників) [3].
3. Моніторинг та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики (64 показника) [4].
4. Показники моніторингу досягнення цілей Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (23 показника) [5].

Всі ці зазначені системи оцінювання мають набір різних показників за всіма сферами розвитку. Але наразі нас цікавить показники людського розвитку, оскільки саме вони найбільш точно характеризують рівень розвитку того чи іншого регіону (табл.1). Ще А. Маршалл зазначав, що «Вироблення багатства – це лише засіб підтримки життя людини, задоволення її потреб та розвитку її сил – фізичних, розумових і моральних. Сама ж людина – головний засіб виробництва цього багатства, і вона ж є кінцевою метою багатства» [6, с.246].

Таблиця 1

Показники охорони здоров'я населення

Назва системи показників	Показники , щодо оцінки якості життя населення
Індекс конкурентоспроможності регіонів: охорона здоров'я	Середня очікувана тривалість життя при народженні, років
	Коефіцієнт смертності у віці 0-17 років, на 1000 осіб відповідного віку
	Коефіцієнт смертності від хвороб системи кровообігу, на 100 тис. осіб наявного населення
	Коефіцієнт смертності від новоутворень, на 100 тис. осіб наявного населення
Індекс регіонального людського розвитку: довге та здорове життя	Середня очікувана тривалість життя при народженні, років
	Загальний коефіцієнт приросту (скорочення) чисельності населення, на 1000 осіб наявного населення, проміле
	Коефіцієнт смертності від навмисного самоушкодження, на 100 тис. осіб наявного населення, просантиміле
Моніторинг та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: доступність та якість послуг у сфері охорони здоров'я	Середня очікувана тривалість життя при народженні, років
	Загальний коефіцієнт смертності на 1 тис. осіб наявного населення
	Кількість живонароджених на 1 тис. осіб наявного населення, проміле
	Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів на 10 тис. осіб населення, тис. відвідувань за зміну
	Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу на 100 тис. осіб населення, осіб

Як бачимо, зазначені системи показників є досить різними і характеризують окремі аспекти людського розвитку. Найбільш придатними показниками при аналізі відтворення населення і його якості є показники народжуваності, смертності, очікуваної тривалості життя та рівня захворювань. Загальним показником для всіх наведених методик є середня очікувана тривалість життя при народженні цей показник є інтегрованою характеристикою умов, у яких проходить життя та розвиток людини. Він акумулює у собі вплив стану медичного та соціального благополуччя у країні, умов праці, екологічної ситуації тощо. Зазначають також загальні показники народжуваності і смертності, хоча варто відмітити, що вони в значній мірі залежать від чисельності та структури населення і не можуть бути в значній мірі об'єктивними.

Крім цього, досить різними є дослідження причин смертності та захворювання населення: смертність від хвороб системи кровообігу та від новоутворень (індекс конкурентоспроможності регіонів), смертність від навмисного самоушкодження (індекс регіонального людського розвитку) та хворі з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу (моніторинг та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики). В Україні дійсно є висока смертність населення від зазначених причин, але чому тоді вони різні для оцінки в окремих методиках.

Це підтверджує те, що для оцінки рівня людського розвитку на законодавчому рівні не має науково-обґрунтованої системи показників, яка б в повній мірі могла показати якість життя населення.

Список використаної літератури

1. [Лаврентьєв М. М.](#) Вдосконалення методики проведення моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів / М. М. Лаврентьєв // [Причорноморські економічні студії](#). - 2017. - Вип. 13(2). - С. 39-44
2. [Ярошенко І. В.](#) Аналіз існуючих методичних підходів до формування системи моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів в Україні та країнах світу / І. В. Ярошенко, І. Б. Семигуліна // [Бізнес Інформ](#). - 2015. - № 4. - С. 62-67
3. Деякі питання удосконалення системи моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1029. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-2017-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 856. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-%D0%BF#Text>

5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

6. Маршалл А. Принципы политической экономии. Пер. с англ. Р.И. Столпера. - Общ. ред. С.М. Никитина. - М.: Прогресс, 1983. — 416 с.

УДК 658.152: 338.43

Шиш А.М.,

к.е.н., доцент кафедри

статистики та економічного аналізу НУБіП України

АНАЛІТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ДОБРОБУТУ КОРІВ МОЛОЧНИХ ПОРІД

Інвестування є важливою складовою розвитку економіки як держави, так і будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності. Прийняття інвестиційних рішень супроводжується його обґрунтуванням шляхом визначення доцільності та пріоритетності напрямів інвестицій. Водночас важливим критерієм ефективності вважається вміння передбачати зміни у зовнішньому та внутрішньому бізнес-середовищі суб'єктів господарювання та швидкість реагування на них.

В умовах викликів внаслідок поширення вірусу COVID-19 та запровадження карантинів вітчизняний бізнес з виробництва молока переживає не найкращі часи, оскільки рівень внутрішнього споживання молочної продукції падає з одночасним посиленням тиску імпортової продукції, яка є більш конкурентною внаслідок вищого рівня управління та механізації молочних ферм, підтримки з боку держави.

З іншого боку, як показує практика, розуміння сутності бізнес-процесів, причинно-наслідкових зв'язків у виробничому процесі, застосування сучасних технологій та підходів до організації роботи молочної ферми, використання

найновітніших результатів досліджень дозволяють збільшити обсяг прибутку в розрахунку на 1 га земель, які використовуються для виробництва кормів, у 2 та більше разів, значно знизити поріг рентабельності та посилити конкурентоздатність вітчизняного молочного бізнесу.

На жаль, на даний час прийняття рішень вітчизняними власниками та керівниками відбувається переважно на основі інтуїції, особистої «забаганки», рекомендації «авторитетної особи» або власного досвіду, досить часто отриманого під час реалізації бізнес-проектів у інших видах економічної діяльності. Лише незначна частина ферм здатна провести обґрунтування інвестиційних рішень шляхом врахування ефекту від реалізації таких рішень, на основі чого вибудувати пріоритетність та скласти стратегічний інвестиційний план.

Недооціненим напрямом покращення ефективності вітчизняних молочних ферм є покращення доброту великої рогатої худоби, зокрема питань комфорту її утримання. Комфорт корів є комплексним поняттям, яке включає такі компоненти як наявність укриття від несприятливих природних факторів, якість та достатність споживання корму та води, вигул та фізичне навантаження, достатність сну та оптимізована поведінка відпочинку. Вагомим негативним чинником, що впливає на всі вищенаведені компоненти та посилює свою значимість в умовах глобального потепління, є тепловий стрес. За оцінками американського вченого Н.Р. Сейнт-П'єра збитки американської економіки від теплового стресу у 2003 р. становили 897 млн. дол. США¹, що на сьогодні в умовах зростання продуктивності корів та глобального потепління може сягати 1,5 млрд. дол. США.

Українські виробники молока по мірі покращення генетичного потенціалу молочних корів та зростання їх продуктивності все більше відчувають наслідки впливу теплового стресу, зокрема, падіння надоїв, індексу осіменіння, зростання рівня абортів, захворюваності на мастит, проблем з ратицями, вибракування тварин тощо.

Основним способом запобігання тепловому стресу у корів є організація

належного рівня вентилявання та охолодження у тваринницьких приміщеннях, що вимагає значних інвестицій. Внаслідок цього багато ферм зволікають з прийняттям рішення, або впроваджують «економний» варіант, який на практиці не працює.

Гарною практикою з боку управлінців ферми є вміння обґрунтовувати такі рішення, доводити їх доцільність, а головне - переконувати осіб, які приймають остаточне рішення, за допомогою економічних розрахунків, зокрема строку окупності інвестицій.

За нашими розрахунками облаштування тунельною вентиляцією одного класичного корівника радянського періоду – «клюшечника» обійдеться господарству у 27600 дол. США при операційних витратах у 5600 дол. США на споживання електроенергії вентиляторами протягом періоду теплового стресу у 85 днів. Щорічний ефект від запобігання негативному впливу теплового стресу на падіння молока (на 2 л на добу²), рівня осіменіння (одне повторне осіменіння - 90 дол.США) та зростання сервіс-періоду (на 21 день) складатиме щонайменше 16200 дол.США. Шляхом математичних розрахунків максимальний період окупності інвестицій становитиме 3 роки, дисконтований період окупності (за ставки дисконтування у 18%) складе 4 роки, внутрішня норма прибутку - 37%.

Отже, такий підхід є гарною візуалізацією, «мовою грошей», який дає можливість оцифрувати ініціативи, надає власникам бізнесу чітке підґрунтя щодо розуміння доцільності та ефекту від їх інвестиційних рішень. Подібні обчислення необхідно проводити по всіх запропонованих ініціативах щодо покращення не лише комфорту, а інших бізнес-процесів молочної ферми. Після цього весь перелік напрямів покращення, які потребують інвестицій, систематизується та ранжується в порядку зростання внутрішньої норми прибутку, а у разі недостатності коштів – у порядку зростання обсягів інвестицій. Після чого складається інвестиційний план впровадження ініціатив, бажано, у поєднанні з фінансовим планом.

Список використаної літератури

1. N. R. St-Pierre*, B. Cobanov*, and G. Schnitkey. Economic Losses from Heat Stress by US Livestock Industries. 2003. American Dairy Science Association. J. Dairy Sci. 86:(E. Suppl.): E52–E77
2. Robert J. Collier, 1 Laun W. Hall, Sunthorn Rungruang and Rosemarie B. Zimbleman. Quantifying Heat Stress and Its Impact on Metabolism and Performance / URL: <https://www.researchgate.net/publication/267844201> (дата звернення: 17.03.2021)

Nahorny Vitalii V.

Ph.D., Associate Professor

Department of Labour Economics and Social Development
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-5551-4779>

E-mail: nagornyvitaliy@nubip.edu.ua

THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMY

Modern conditions of constant instability of social development are due to a combination of economic, social and environmental factors. The implementation of Ukraine's sustainable development strategy should be seen as a program to preserve and restore the environment and ensure a high standard of living for people around the world.

The term "sustainable development" is of English origin and translates as "sustainable development". However, at first glance, one can see a contradiction in such a phrase, because development is always associated with change, and sustainability - with stability. As a result, some scholars doubt the accuracy of the translation of this phrase and suggest, in their opinion, a more accurate translation - "supported development" [1, p. 11].

The concept of sustainable development appeared in the 80s of the twentieth century within the framework of the United Nations Commission under the leadership of the Prime Minister of Norway G.H. Brundtland, who planned to integrate it with the environment [3]. Sustainable development should be understood as development that provides the present generation, but does not jeopardize the ability of future generations to meet their own needs [4].

The concept of "sustainable development" has many definitions. This can be explained by the fact that every scientist in the study of sustainable development has its own definition of this concept with an emphasis on certain aspects related to the scope of its activities.

Based on these definitions, we can formulate approaches to the interpretation of sustainable development [5, p. 268]. Approaches to the interpretation of sustainable development in general reflect the idea that the quality of people's lives and the state of society are influenced by a combination of economic, social and environmental factors. Summarizing the results of research on different interpretations of the concept, sustainable development is economic growth that does not cause deterioration of the environment, but on the contrary helps to solve social problems and ensure social justice.

All problems and issues are extremely relevant for Ukraine, given at least the inconsistency of economic development of different regions, environmental safety requirements, the predominance of nature-intensive industries with a high share of resource and energy-intensive areas, raw materials export orientation, militarization of production, frequent cases of lack of work culture and consumption. [2, p. 354].

In September 2015, the UN Summit on Sustainable Development was held in New York, the final document of which was the document - "Transforming our world: the agenda for sustainable development until 2030." In addition, 17 Sustainable Development Goals were approved at the Summit.

Ukraine, like other UN member states, has joined the global process of sustainable development. During 2016-2017, a large-scale and comprehensive process of adapting the Sustainable Development Goals to the Ukrainian context continued.

Each global goal was revised, taking into account the specifics of national development. The result of this work was a national system consisting of 86 tasks of national development.

National targets, indicators for monitoring the implementation of targets and targets for achievement by 2030 are reflected in the National Report "Sustainable Development Goals: Ukraine". The established national system of tasks and indicators of the Sustainable Development Goals provides a solid basis for further comprehensive monitoring of the country. In total, 17 goals and 86 national tasks are incorporated in 145 normative legal acts of the Government, 1052 tasks and 3465 measures enshrined in these acts are aimed at the realization of goals and tasks.

The President of Ukraine supported ensuring the achievement of global goals of sustainable development and the results of their adaptation taking into account the specifics of Ukraine's development, issuing a Decree "On Sustainable Development Goals for the period up to 2030". Implementation of positive scenarios for Ukraine's development proposed by both Ukrainian and international experts (Balanced Development scenario under the Foresight 2016 project and the World Economic Forum scenario in Davos "Beginning of a favorable cycle") may lead to the expected results.

Despite the fact that the concept of sustainable development, as well as its concept is quite consistently studied and generalized in the scientific literature (not only economic), but modernity is constantly changing. Sustainable development is a process of state building based on the coordination and harmonization of social, economic and environmental components in order to meet the needs of present and future generations. The guarantee of successful sustainable development of Ukraine is to ensure economic growth, increase social welfare and environmental security. Further search for effective measures to implement the concept of sustainable development can be considered relevant today. Ensuring high rates of economic growth in Ukraine is a condition for its successful integration into the European Community.

References

1. Smirnova II, Mikhailyuta EI Sustainable development in Ukraine: theoretical aspects. Economic Bulletin of Donbass. 2018. № 1 (51). Pp. 10-14.
2. Domaradzka GS, Furman MB Implementation of the “concept of sustainable development” in Ukraine as a prerequisite for effective integration into the world economy. Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”. 2012. № 748. pp. 350-356.
3. Agenda for the XXI Century: Approved by the United Nations Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro (Planet Earth Summit, 1992). from English 2nd type. K.: Intelsfera, 2000. 360 p.
4. Report “Our Common Future” of the International Commission on Environment and Development, 1987 URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm>.
5. Haustova V.E., Omarov Sh.A. The concept of sustainable development as a paradigm of society. Problems of the economy. 2018. № 1. pp. 265-273.
6. Ukraine 2030: The doctrine of balanced development. Second edition. Lviv: Calvary, 2017. 164 p.
7. On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030: Decree of the President of Ukraine from 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

ЗМІСТ

Богданюк О.В. АНАЛІТИКО-ПРОГНОЗНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ.....	3
Волкова Н.А. БІЗНЕС-АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	6
Воляк Л.Р. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНИХ РОЗРАХУНКІВ.....	8
Дудка У. Т. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	12
Куць О. І., Куць Т.В. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНИХ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВИХ ЛАНЦЮГІВ.....	15
Лазаришина І.Д. РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ».....	18
Ланченко Є. О. ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ.....	20
Макарчук О.Г. БЕНЧМАРКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ.....	23
Микицей Т.Д., Собченко Т.С. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	26
Музиченко А. О. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	29
Петрів О. С. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ.....	34
Ратинський В.В. УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ. МАРКЕТИНГОВА СКЛАДОВА.....	36

Рудник В.І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	38
Рябенко Л.М. ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	41
Савчук В. К. РЕЛЕВАНТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ – ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ЇЇ ЯКОСТІ.....	45
Симоненко О.І. ІНСТРУМЕНТ ВИРОБНИЧИХ ФУНКЦІЙ ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ	48
Чухліб А. В. МОДЕЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ ЛЬОНАРСТВА.....	51
Цвігун І.А. МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ..	54
Шиш А.М. АНАЛІТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ДОБРОБУТУ КОРІВ МОЛОЧНИХ ПОРІД....	58
Nahornyi Vitalii V. THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMY.....	61